Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVIII. No. 225. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, SATURDAY, NOVEMBER 28, 1981 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, СУБОТА, 28-го ЛИСТОПАДА 1981 Ч. 225. VOL. LXXXVIII.

ОКРУГА УНС В ЧИКАҐО ВШАНУЄ ЮВІЛЕЙ ПАРАФІЇ

Д-р Мирон Куропась (другий зліва) вручає Владиці Іннокентію примірник нової книжки „Етнічне Чикаго". Інші члени делеґації (зліва): Р. Припхан, С. Касіян і М. Ольшанський.

Чикаґо, Ілл. (Р.П.). — В середу, 11-го листопада ц.р., представники Окружного Комітету УНС у Чикаґо відвідали єпископа Іннокентія.

Ціллю відвідин було обговорення імпрези, яку Окружний Комітет УНС у Чикаґо плянує влаштувати в неділю, 13-го грудня ц.р., в залі школи св. Миколая. Початок імпрези о год. 1-ій по полудні (по останній Службі Божій). Імпреза ця має відбутися у зв'язку із святкуванням 75-літнього ювілею парафії св. Миколая та має підкреслити тісний зв'язок і співпрацю Церкви і Союзу від самих початків існування обох установ.

Учасниками делеґації були: Михайло Ольшанський, голова Округи УНС, Степан Касіян, касир, та Роман Приткан, секретар. В склад делеґації входив теж заступник головного предсідника УНС д-р Мирон Куропась із синами Степаном та Михайлом.

М. Ольшанський привітав Владику від Округи УНС, підкреслив співпрацю Церкви і УНС та подав програму запланованої імпрези:

- Доповідь: „Вклад українців у розвиток міста Чикаґо" — проф. Іллинойського університету Мелвин Ґ. Голлі;
- Доповідь: „Початки українського Чикаґо" — д-р М. Куропась;
- Мистецький виступ колишньої артистки Чернівецького театру Евеліни Белюць, яка перший раз виступить у Чикаґо;
- Перекуска: сир і вино.

Ініціятором цієї імпрези був д-р М. Куропась у зв'язку з тим, що в Чикаґо появилася книжка „Ethnic Chicago" Пітера Доновнса та Мелвина Голлі. Д-р М. Куропась є автором статті про українців. Цю книгу делеґат союзовців М. Ольшанський передав у подарунок Владиці.

Владика Іннокентій подякував за книгу, схвалив плян імпрези та приобіцяв повну підтримку у її переведенні. Просив передати йому програму імпрези на письмі, щоби повідомити про неї парохів Чикаґо.

Дальше розмова провадилась на різні актуальні теми. Владика цікавився працею д-ра М. Куропася, як колишнього асистента для етнічних справ президента Форда і жалував, що мало наших людей включається у державну працю. Там вони могли б робити добру прислугу українській справі.

Коли зайшла мова про події у Польщі, Владика висловив подив для польського народу у його боротьбі за поправу умовин життя.

Коли вкінці розмова зійшла на внутрішні непорозуміння в українській громаді, Владика висловив глибокий жаль із тої причини та звернувся до УНСоюзу, як найстаршої і найбільшої української установи, щоб всіми силами старалася залагодити це непорозуміння та допровадити до згоди у громаді.

Розмова з Владикою Інокентієм була щира, безпосередня, невимушена. Всі зрозуміли, що в особі Владики громада має щирого українського патріота, якому глибоко на серці лежить добро української громади.

ВИСТАВКА МИСТЦЯ А. МАДАЯ

Філядельфія, Па. — У п'ятниця, 4-го грудня ц.р., тут у ґалерії Пенсильванійської академії мистецтва — Піл Гавз відкривається самостійна виставка графіка мистця Андрія Мадая алюмна цієї Академії. Виставка триватиме до четверга, 31-го грудня ц.р. Мистець виставить 50 своїх праць, що є лише частиною всіх праць виконаних ним за останніх 10 років.

У жовтні був помітний спад цін

Вашінґтон. — Давно очікувані об'яви на господарському відтинку зареєстровано в жовтні і на початку листопада цього року. Показник консумерських цін зріс тільки на чотири десяті одного відсотка в жовтні, що в річному відношенні дало б біля 6 відсотків інфляції, ціни деяких виробів залишилися на дотеперішньому рівні, а деякі навіть упали. В околицях Ню Йорку і північного Ню Джерзі вдруге за останніх 15 років консумерські ціни впали н на дві десяті одного відсотка.

Економісти остерігають, що це ще не є загальна течія, але поважний показник зростаючого тиску на ціни вниз. В парі з тим зменшилася господарська активність, рекордово впало число продажу американських авт на 29,8 відсотка, впали замовлення на тривалі вироби, як автомобілі, хатнє улаштування, а також відсоткова стопа дещо обнизилася та виявляє дальшу знижкову тенденцію.

Промисл починає відчувати щораз поважніше нехіть населення закуповувати його вироби без огляду на спадаючу ціну. Впала купівна спроможність консумента з огляду на зависокі ціни, а обмеження в роздачі суспільних фондів зменшили кількість гроша у руках консумента. Серед економістів дискусія щораз більше концентрується довкруги двох питань: як далеко піде спад господарської активности та як довго він триватиме. Тут і там появляються голоси остороги, що господарська депресія, яка зростає тепер, може прибрати такі форми, що вихопиться з-під контролі й тоді може породити поважну кризу.

З огляду на зимову пору, бідніша частина населення починає відчувати зависокі ціни на пальне та на різні продукти. Зростаюче число банкротств починає привертати увагу Конґресу, одначе Уряд послідовно обстоює конечність допровадити боротьбу проти інфляції до кінця й таким чином створити ґрунт для черговго етапу здорового росту.

Відкрито нові можливості невтронної зброї

Лондон, Англія. — В Англії вийшов з друку новий альманах „Джейн", найбільш авторитетне джерело інформації про нові роди зброї й фактичний стан збросень у різних державах. Англійські науковці й знавці воєнного мистецтва ствердили багато ширші можливості невтронної зброї, як це дотепер загально думали.

Невтронна зброя має ту властивість, що її нищівна сила є радіяція, а не сила розриву. Дотепер перевагу тієї зброї на полі бою бачили в ії дуже успішних акціях проти танків. Танки під сучасну пору є головною наступальною зброєю Совєтського Союзу і тому совєтський уряд на вимогу совєтського командування усіми можливими засобами протиставився продукції тієї зброї в світі. Своєю нищівною силою і наслідками проти людини й усього живого, невтронна зброя менш жорстока, як ядрова зброя. Одначе, не зважаючи на це, совєтська пропаґанда всі свої зусилля спрямувала проти невтронної зброї, намагаючись створити як найкращі оперативні умови та якнайбільше забезпечити свою головну наступальну зброю — танк.

Докладні обрахунки й досліди в умовах подібних до поля бою тільки в кабінетному розмірі показали, що невтронна зброя може ще краще надаватися для боротьби з кораблями, як до боротьби з танками з огляду на те, що кораблі є набагато більшими об'єктами. Невтронна бомба не тільки з успіхом поражатиме залогу корабля, не знищивши корабля, бо на це її сила замала, але й виводитиме з ладу електронічне устаткування на кораблях, а тим самим робитиме їх неоперативними.

Те саме відноситься до сателітів, ракет та іншої цього роду зброї. Всі ці роди зброї невтронна бомба могтиме виводити з ладу й унешкідливлювати. Виявлення того факту пояснює, чому Москва так заіло протиставилася впровадженню тієї зброї в озброєння держав, які можуть бути її противниками у випадку збройного конфлікту.

Це саме видання Джейна подало опис нового типу ракетного викидня, який є приміщений на найновіших совєтських кораблях, а який замічено й вивчено на недавно спущеному на води кружляку Кіров. Цей новий викидень є вертикального типу в протилежності до всіх дотеперішніх корабельних викиднів, які були горизонтальними, має значно

(Закінчення на стор. 4)

Брежнєв закінчив відвідини Німеччини

Бонн, Західня Німеччина. — Після категоричного відкинення несерйозної пропозиції Леоніда Брежнєва, генерального секретаря КПСС, „заморозити" існуючий рівень збросень і таким чином утривалити стратегічну й тактичну перевагу СССР над Заходом, він почав дещо міняти свою пропозицію. Він висловив згоду на часткове зменшення совєтських ракет в Европі, якщо Захід погодиться не розміщувати своїх.

Брежнєв заявив: „Ми готові зменшити не тузини, а сотні різної зброї. Повторюю, сотні різних одиниць" Після вислухання Брежнєва і його арґументів канцлер Західньої Німеччини Гельмут Шмідт висловив думку, що „немає сумніву в серйозному бажанні Москви значно зменшити кількість її ракет середнього засягу. Стало ясно, що совєтська сторона зрозуміла конечність компромісу".

Одначе дотепер ще невідомо, як далеко готова піти на компроміс Москва, чи може це тільки маневр з метою викликати позитивне враження серед противників, а тоді вже далі продовжувати свою збройну розбудову. Західні коментатори звертають увагу на факт, що раніше чи пізніше Москва мусіла побачити, що її надмірні збросння коштом добробуту власного населення, не дають ніяких наслідків. Чи Москва має в східній Німеччині п'ятсот чи п'ять тисяч танків, все одно ними вона не в силі ані Заходу застрашити, ані змусити його до уступок. Так само як минулої зими маневри совєтських армій довкруги Польщі й загрози Москви, а навіть її натяки на можливу збройну інтервенцію в Польщі, не робили ніякого враження на населення Польщі. Москва дійшла до того пункту, на якому її зброєння погрози тощо не роблять враження і не викликують бажаних нею наслідків.

Речники Державного департаменту ЗСА назвали поступку Брежнєва „ще однією версією совєтської позиції, яку вони повторювали не раз. В цій версії немає нічого суттєво нового. Але ми сподіємося, що готовість Брежнєва взяти до уваги редукцію збросень сиґналом, що Москва починає розуміти користь чесної редукції збросень". Державний департамент підкреслив, що президент Реґен у своєму недавньому виступі зобов'язав ЗСА до переговорів у добрій вірі, якщо Совєтський Союз займе таку саму поставу. Державний секретар Александер Гейґ, який ще перебував у тому часі в Мехіко, висловив надію, що „між ЗСА і СССР почнеться конструктивний діялог".

Почалася конференція Европейського спільного ринку

Лондон, Велика Британія. — В Лондоні почалася чергова конференція 10 держав, членів Европейського Спільного ринку. Конференція триватиме декілька днів а головною проблемою її нарад є аґрарні справи її членів. Аґрарні справи виповняють дві треті бюджету спільного ринку, в якому різні нерівності, що їх конференція буде старатися поладнати.

Четвер, перший день нарад, посвячено найактуальнішим політичним питанням. Канцлер Західньої Німеччини Гельмут Шмідт поінформував учасників конференції про перебіг і висліди останньої візити генерального секретаря ЦК КПСС Леоніда Брежнєва в Бонні. Він вказав на труднощі, які завджи були й будуть у відносинах з СССР Соціялістичний прем'єр Греції Андреас Папандреу критично висловився про різні сторінки участи Греції в Европейському спільному ринку й заповів, що Греція змагатиме до ступневих змін у цьому відношенні. Крім цього дискутовано справи совєтської окупації Афганістану, Близького і Середнього Сходу та совєтської загрози Польщі.

Дотеперішні реґуляції сільсько-господарських відносин у Европейському спільному ринку довели до того, що деякі держави поносять завеликі тягарі у порівнянні з іншими, які багато користають. Країни зі слабшою агрикультурою платять значно вищі внески до спільного фонду субвенціювання тієї ділянки економіки, як країни зі значно більшою агрикультурою Наслідком того Західня Німеччина, яка має тільки 6 відсотків населення в сільському господарстві, платить аж два більйони долярів внеску, а Італія, якої 15 відсотків населення працює на ріллі, наслідком того користає безпосередньо у висоті 880 мільйонів долярів річно. Так само Велика Британія, яка має тільки 3 відсотки населення в сільському господарстві впродовж останніх двох років вплатила надвижку в сумі понад півтора більйона долярів.

Такий стан викликує потребу перевести зміни у вплатах до спільного бюджету ринку вже в недалекому часі, бо незабаром прийде пора схвалення нового бюджету, а тим самим висоти вплат поодиноких держав до нього.

Питання це стояло вже не раз раніше на денному порядку нарад різних органів Европейського спільного ринку, але Франція, яка також належить до тих, які більше користають, як вплачують, рішуче протиставилася всяким змінам.

Закликають до припинення праці в республіках СССР

Ню Йорк, Н. Й. — Бюро Закордонного Представництва Української Головної Визвольної Ради інформує, що в Москві поширювались летючки на естонській, лотишській і литовській мовах, у яких закликається припинити на півгодини працю в усіх західніх республіках СССР.

Між вимогами є такі справи: відтягнення совєтських окупаційних військ з Афганістану, пошанування хартії Об'єднаних Націй про права людини і припинення вивозу харчових продуктів з СССР з огляду на хронічний брак харчів у тій країні.

У світі

В БАНҐКОКУ, ТАЇЛЯНД, ВІДБУЛИСЯ ЗНОВУ наради між трьома політичними групами сил спротиву Камбоджі, які провадять активну боротьбу проти в'єтнамських окупаційних військ та їхніх місцевих помічників. Наради ті почалися з ініціятиви Асоціяції південносхідних народів, яким дуже залежить на зміцненні самостійних національних держав того обширу проти імперіялістичних плянів Москви, виконавцем яких є В'єтнам. Розмови в Банґкоку довели тільки до часткового успіху, бо тільки дві групи договорилися до співпраці. Одну з тих груп формально очолює колишній князь і демократичний президент Камбоджі Сіганук. Група комуністів, фактично очолена Пол Потом, колишнім керівником комуністичного режиму в Камбоджі, зарезервувала собі час до надуми.

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ПОЛЬЩІ повідомили, що у Варшаві відбулися важливі наради військового командування збройних сил так званого Варшавського пакту та польського командування на чолі з генералом Войцєхом Ярузельським, теперішнім прем'єром Поьщі. Командування збройними силами Варшавського пакту є повістю в руках Москви. Російські генерали — маршал Віктор Куліков є командиром тих сил, а генерал Анатолій Ґрибков є шефом генерального штабу. На цих нарадах обговорено й устійнено напрямні піднести бойову готовість збройних сил Варшавського пакту — так називаються всі збройні сили сателітних держав, які є повністю під командуванням совєтських генералів та спільного бойового вишколу. Поза залізною заслоною відбувається на мілітарному відтинку процес протилежний до того, що відбувається загально в світі. Коли в світі національні оборонні сили зміцнюють свій національний характер і стають повністю інструментом національної політики та бережуть інтересів свого народу, за залізною заслоною Москва щораз сильніше прибирає збройні сили сателітних держав у свої руки й робить їх інструментом своєї колоніяльної політики.

В ОСТАННЬОМУ ЧАСІ ВІДНОСИНИ МІЖ Пакістаном і Індією зазнали чималого погіршення. До пресової полеміки і неприхильних заяв одної сторони про другу прийшли дипломатичні заходи. Обидві держави почали взаємно викидати дипломатів і працівників консульств, мотивуючи свої акти недозволеною розвідчою діяльністю дипломатичного корпусу. Останньо впродовж декількох днів уряд Пакістану видалив чотирьох працівників індійського генерального консуляту в Ісламабаді, після того, як Індія видалила поза границі трьох працівників пакістанської амбасади в Ню Делі. До загострення відносин між обидвома країнами останньо долучився і продаж 40 літаків Ф—16 Америкою для модернізації й поповнення пакістанських збройних сил. Індія закидає, що Пакістан придбав ці літаки з аґресивним наміром проти неї, а уряд Пакістану обстоює що це має тільки оборонні мотиви.

ЛІДЕР ФЛЯМАНДСЬКИХ ЛІБЕРАЛІВ ДІСТАВ мандат від короля Бельгії Бодуена, щоб, згідно з конституцією, створити коаліційний уряд. Флямандські й валлонські ліберали мають разом тільки 52 депутати у парляменті, який складається з 212 членів, і можуть створити уряд тільки на коаліційній базі. До цієї коаліції вони притягають ще християнських демократів обидвох частин бельгійського населення, тобто валлонів і флямандців і, таким чином, матимуть більшість у парляменті, що дасть їм змогу створити уряд. Коаліційний уряд матиме центроправий характер і переводитиме помірковані поступові зміни в політиці Бельгії.

В ПОНЕДІЛОК, 23-ГО ЛИСТОПАДА, МИНУВ речинець, до якого Конґрес ЗСА міг висловити своє застереження в справі продажу 40 літаків типу Ф-16 Пакістанові. Конґрес такого застереження не зголосив, і Уряд ЗСА переведе цей продаж, не зважаючи на спротиви уряду Індії під керівництвом Індіри Ґанді. Уряд Індії погрожував, що наслідком того продажу почнуться перегони в збросннях на індійському субконтиненті. На це президент Пакістану генерал Мохаммед Зія уль-Гак заявив, що ті літаки призначені тільки для оборонних дій Пакістану.

В Америці

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР АЛЕКСАНДЕР ГЕЙҐ повернувся до Вашінґтону з Мехіко, де він відбув розмови з міністром закордонних справ Хорґе Кастанедом і президентом Хозе Льопезом Портільйом. Під час зустрічі з кореспондентами А. Гейґ заявив, що не зважаючи на дружню атмосферу під час розмов, З'єднані Стейти Америки і Мехіко все ще не змогли осягнути повної згоди відносно підходу до таких держав, як Куба, Нікараґуа і Ель Сальвадор. Мехіканський міністер однак заспокоював журналістів зі своєї сторони, що державний секретар ЗСА запевняв його і президента Портільйо, що Адміністрація президента Роналда Реґена не плянує під теперішню пору жадних військових акцій в Караїбському обширі. Портільйо мав заявити Гейґові, що вжиття сили супроти Куби, Нікараґуа чи Ель Сальвадору було б „великою історичною помилкою" ЗСА. Досягнуто однак порозуміння у справах нелеґальних іміґрантів, ловлі риби в американських і мехіканських водах і прикордонних сутичок.

БІЛЯ 20 ДЕМОКРАТИЧНИХ СЕНАТОРІВ домагаються від генерального прокуратора Вілліяма Френча Смита, щоб він покликав спеціяльноо прокуратора для розглянення справи Ричарда Аллена, дорадника президента Роналда Реґена у справах крайової безпеки. Як відомо, Р. Аллен знаходиться тепер під слідством Департаменту справедливости за задержання гонорару в сумі 1,000 долярів переданих йому японським журналістом за інтерв'ю переведене з Першою Лейді Ненсі Реґен. Аллен, замість того, щоб відразу передати названу суму до державної скарбниці передав гроші секретарці, яка заховала у вогнетривалу касу і, як твердить Аллен, обидвоє вони забули за коверту, аж поки її не відкрили інші урядовці. Демократи, маючи велику практику винесену з Вотерґейту проти колишнього президента Ніксона, роздувають її до небувалих меж. Політичні спостерігачі кажуть, що тут вже не йдеться про суму грошей і етику, якої повинні притримуватись всі федеральні урядовці, а тим більше співробітники Президента, але про явну політичну гру між демократами і республіканцями.

СЕКРЕТАР ДЕПАРТАМЕНТУ ОБОРОНИ. КАСПАР Вайнберґер де тільки може обороняє оборонний бюджет до якого „причіпляються", як він каже, усі — починаючи від демократів і кінчаючи на поміркованих республіканцях, які, на думку Вайнберґера, бульше думають про свій перевибір в 1982 році, як про справи оборони ЗСА і пляноване дозброєння Америки. Секретар оборони, виступаючи на конференції республіканських губернаторів, заявив, що оборонний бюджет не може бути більше скорочений і фонди Пентаґону не можуть бути перекинені для стейтів і великих міст для покриття дефіцитів пов'язаних з інфляцією і рецесією. Заяву К. Вайнберґера прийняли до відома, але вона не заспокоїла і не промовила до совісти губернаторів середньозахідніх стейтів, які далі домагаються зменшення оборонного бюджету.

МЕТРОПОЛІТАЛЬНИЙ НЮ ЙОРК МУСИТЬ числитися із збільшенням податків, бо адміністрація посадника Едварда Кача раптом опинилася перед фінансовими труднощами у зв'язку з обмеженням федеральних фондів пов'язаних з ощадностевою політикою президента Роналда Реґена. Ощадностевий плян Кача включає також припинення набору нових робітників на міські праці, включно з поліціянтами.

МОЛОДЬ — В ЯКОЇ БАЖАННЯ ВЧИТИСЯ ПО—УКРАЇНСЬКИ

Джерзі Сиіі, Н. Дж. (Л. К.). — До приміщень Головної Канцелярії УНСоюзу та Видавництва „Свободи" заходять багато відвідувачів — представників різних українських організацій, окремих особистостей, що уосіблюють мережі розвою культури української спільноти на поселеннях, осіб різних професій і віку. Часто сюди заходить і молодь, — в якої бажання вирощувати і продовжувати українську культуру, бути перемниками своїх батьків і дідів.

Так було і у четвер, 19-го листопада ц.р., коли сюди завітали члени Управи Українського Студентського Клюбу створеного при Ст. Джанс університеті в Джамайці, Н.Й., а саме: Михайло Худик — голова, Василь Лучків мол. — заступник голови, Леся Черепанин, Христя Баранська та Роман Яремчук — члени Управи цього Клюбу та д-р Василь Лучків — опікун Клюбу та працівник бібліотеки цього ж університету.

Коли поміж гостями, а редакторами вив'язалася розмова, можна було довідатися про цікаві і відрадні справи, якими займається Управа цього ж Клюбу, та які тісно пов'язані з життям української громади й її проіснуванням. Д-р В. Лучків поінформував, що до Клюбу належить біля 50 українських студентів, а це вже чимала громада. Останньо члени Клюбу наполегливо працюють над цим щоб при університеті встановити програму українських студій, що включало б українську мову, історію та літературу. Щоб перевести в життя свої запланування члени Клюбу вирішили вдатися до університетських властей, представивши їм, що вже є 20 охотників-студентів, які бажають взяти участь у такій програмі. Д-р В. Лучків ходив уже інтервеніювати в цій справі, (тим більше, що при університеті є вже програма російських студій) до д-ра Фредрика Гуппе, директора відділу Департаменту чужих мов, який погодився дати апробату, якщо вони постараються, щоб університетські власті затвердили ці курси, як елективні.

Д-р В. Лучків розповів про ще одну цікаву справу, яка вже кілька років підряд цікавить українську спільноту, а саме навчання дітей і молоді у двомовній шкільній системі, Д-р Лучків сказав що до нього звернувся заступник декана Педагогічного відділу д-р Ричард Волф — з питанням — чи українському середовищу потрібні двомовні вчителі. І коли д-р Лучків виявив зацікавлення цією справою, д-р Волф сказав, що Ст. Джанс університет від федерального уряду отримав стипендії на вишкіл двомовних учителів. Після чотирирічної програми цього курсу, звідтіля виходять вповні кваліфіковані учителі середніх шкіл. Д-р Лучків сказав, що в цій справі він хоче нав'язати зв'язки з д-ром Дражньовським, як і взагалі з Українською Шкільною Радою. Сьогодні при університеті існує вже такий двомовний вишкіл, а це в китайській та грецькій мовах, а останньо університет дістав повновласті і фонди відкрити двомовний вишкіл у ще одній мові.

Сидять (зліва): Володимир Сохан, головний секретар УНСоюзу, Уляна Дячук, головний касир, д-р Василь Лучків, д-р Іван Флис, головний предсідник УНСоюзу; стоять (зліва): Михайло Худик, Леся Черепанин, Христя Баранська, Роман Яремчук та Василь Лучків, мол.

Із слів молодих ентузіястів цього діла, якже потрібного для української спільноти, променів запал і надія що їхні плянування увінчаються успіхом.

Якщо б у когось були питання у цих справах до Українського Студентського Клюбу, можна звертатися на такі адреси: Ukrainian Students Club, St. Johns University, c/o Myckajlo Chudyk Jamaica, N.Y. 11439; або Prof. Vasyl Luchkiw, Ph. D., St. John's University Library, Jamaica, N.Y. 11439. Можна також телефонувати до д-ра Лучкова на число (212) 777-4443.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, допучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

А доктрина Монро?

Запитаний недавно на пресовій конференції державний секретар Александер Гейґ чи він може дати запевнення, що Америка не вишле своїх парашутних військ до Нікараґуа, якщо б вона звернулася з просьбою допомогти їй військовою силою проти комуністичних партизанів, Гейґ відмовився дати таке запевнення. Практично це означає, що теперішній Уряд президента Реґена займає тверду позицію проти комунізації латинської Америки, чи пак проти „експорту революції–, яким займається Куба — з очевидного доручення і наказу з Москви.

Ця актуальна ситуація пригадує наче автоматично, що за 5-го з черги американського президента Джеймса Монро прийнято 2-го грудня 1823 „доктрину" названу його іменем, яка забороняла експансію будь-котрої держави з іншого континенту на континент американський. Це справа інтерпретації, чи „доктрина Монро" мала на увазі військову аґресію будь-котрої чужинецької, в першу чергу европейської, країни проти американського континенту, чи взагалі втручання позаамериканських країн у справи американського континенту. Тієї доктрини, яка стала була наріжним каменем американської закордонної політики, ніколи офіційно не скасовано. Але у практиці вона перестала діяти, коли наступні президенти, включно з теперішнім, уже 40-им з черги президентом Роналдом Реґеном, толерують приявність на Кубі цілої одної совєтської бригади в силі коло 4,000 вояків і підстаршин з генералом на командному пості, і коли всі ті американські Уряди толерували і толерують „експорт революції", яким займається ставленик і сателіт Совєтського Союзу — Куба Фіделя Кастра.

Коли тільки прийшов до влади Роналд Реґен із державним секретарем Александром Гейґом, вони зразу поставилися різко проти спроби скинути з влади теперішній піввійськовий уряд в Сан Сальвадорі і завести там комуністичне правління. Речники ЗСА не скривали, що будуть намагатися не допустити кубинських транспортів війська, зброї і всяких інших споруд Куби для комуністичних партизанів в Ель Сальвадорі. Совєтський уряд запротестував, проти „втручання Америки у внутрішні справи „Сальвадору", доказуючи ще раз цинізм своєї загальної політики: Москві вільно перетворити Кубу у свого сателіта, який пересилає до іншої латиноамериканської країни совєтську зброю, — але Америці не вільно цьому спротивлятися! Чому в цьому випадку американський Уряд не покликався на „доктрину Монро"? Коли ж Куба почала активно помагати партизанам в Нікараґуа, іншій латиноамериканській країні, і загрожувати „скомунізуванням" також тієї країни, то це теж „втручання" Америки у „внутрішні справи" Нікараґуа, яка шукає підтримки від Америки у своєму спротиві наїзникам та партизанам, озброюваним і фінансованим з-зовні. Центром того експорту комуністичної революції в усіх країнах, включно з латиноамериканськими, є Совєтський Союз. Він покликується на „доктрину Брежнєва", яка „дала право Москві збройно окупувати Чехо-Словаччину й Афганістан, — чому не протиставити „доктрині Брежнєва" „доктрину Монро", поширивши її теж на інфільтрацію американського континенту з одвертим вістрям проти З'єднаних Стейтів і проти всякого режиму, який не є комуністичним?

Після прогри у В'єтнамі і після жалюгідної спроби звільнення силою 52-ох американських „закладників в Ірані — в Америці настала якась психоза, що орудувала гаслом „ніколи більше В'єтнам".. У практиці це був (і є) своєрідний пацифізм із занедбанням і легковаженням збройної сили, що довело до загрозливої переваги Совєтського Союзу в різних родах зброї. Цю психозу намагається перебороти президент Реґен із такими своїми найближчими співробітниками, як Александер Гейґ та секретар оборони Каспар Вайнберґер. Між окремими членами теперішнього Уряду є різниці на тему найдоцільніших метод і шляхів закордонної і військової політики, але всі вони одної з Президентом думки, що не можна далі потурати імперіялістичному походові большевицької Росії під видом Совєтського Союзу, походові, який знехтував „доктрину Монро" і старається станути твердою ногою також на американському континенті. Ричард Ніксон проголосив теж власну доктрину: що Америка може допомагати тільки тим народам, які самі збройно боронять свою державність. Це добрий підхід.

І коли б Нікараґуа дійсно просила збройної допомоги від Америки проти комуністичних партизанів і агресорів, то Америка повинна поставитися до такої просьби прихильно.

Іван Кедрин

359 ГЕРОЇВ: ТРАГЕДІЯ БАЗАРУ

Тому 60 років відбулася остання дія — чи може це був епілог — тієї української війни-революції, яка почалася зараз після упадку царату в Росії.

Маємо на увазі так званий Другий Зимовий Похід, — в „Українській Загальній Енциклопедії" в огляді воєнних подій, що їх подав О. Горбач, названо той рейд „Льодовим походом 1921". Задум у теорії був непоганий: у зв'язку із зростом повстанчого руху проти большевицької влади на Правобережжі, де вперше настав голод, — перекинути туди з Польщі регулярну частину українського війська, щоб вона скоординувала той повстанчий рух, скріпила його і, може, навіть довела до упадку большевицького режиму в Україні. Проте переведення того задуму було препогане, тим паче, що польський уряд ставив перешкоди такої рейдуючої військової частини, не давав зброї ні харчів. Зголосилось 2,000 добровільців. Як твердить ген. Олександер Удовиченко („Україна в боротьбі за державність", Вінніпеґ, 1924) — „Завдання було тяжке, майже божевільне. Люди йшли на певну смерть, вони це розуміли, але добровільно, без примусу готові були віддати своє життя, ще раз, може останній раз, виконати свій обов'язок перед батьківщиною". Труднощі з підготовою рейду затягли вимарш аж до зими, яка була особливо лютою. А вояки були без теплого одягу, деякі в лахміттях, у діравих черевиках чи драних чоботях. Найгірше і найсумніше, що про той плян дізналася большевицька розвідка: є поважний здогад, що польська й большевицька розвідки згори плянували винищити фізично всіх отих добровільців і що в цілому отому „Льодовому поході" діяла провокація — одноззгідна дія польської і большевицької провокації.

Командування тим рейдом, 2,000 добровільців-вояків передано генералові Юркові Тютюнникові. Шефом його штабу став ген. штабу полковник Юрій Отмарштейн, колишній голова оперативного відділу Осадного корпусу так званих „київських" Січових стрільців (що їх не слід переплутувати з Українськими Січовими Стрільцями), — один із найближчих і найльояльніших співробітників полк. Євгена Коновальця. Усі добровільці до тієї військової операції рекрутувалися з вояків Армії УНР, інтернованих у польських таборах. Полковник Ю. Отмарштейн перебував у таборі в Щепюрці. Мабуть, щоб не допустити того фахового старшини з високою військовою освітою, до участи у протибольшевицькому рейді — хтось викликав його вночі з бараку: його постріляне тіло знайшли біля дротів, що оточували табір. Те скритовбивство стало притокою до голосної і дуже неприємної полеміки між полковником Романом Сушком, колишнім членом Стрілецької Ради Січових Стрільців, і полк. М. Чоботаревим, якому полк. Сушко одверто закинув причетність до того вбивства — проти чого Чоботарів палко протестував. Полк. Євген Коновалець, який з еміграції у Відні керував слідством розказував, що вбивником був підстаршина польського Корпусу Охорони Пограниччя (ПКО), якого зараз після того злочину перенесли відтіль. Хто затіяв змову і дав наказ до вбивства — ледве чи будь-коли стане відомим.

Формацію, яка переводила той рейд названо Повстанською Армією. Її поділено на дві групи: Подільську і Волинську. Вони мали стрінутися на Київщині, але ніколи не стрінулись. Волинська група дійшла поза Коростень, навіть здобула те місто на короткий час, але большевики, які згори знали про ввесь плян, оточили Волинську групу кінною дивізією Котовського. За 40 миль від Києва відбувся останній бій. Частина Волинської групи, відступаючи на захід, дісталася в околицю села Мінкі-Базар. Захопленим в полон 359 українським воякам большевики поставили ультимат: або включитися до червоної армії, або згинути. В імені полонених виступив козак Щербак і рішуче заявив, що всі вони, українські вояки, воліють вмерти, як служити ворогові. Гук большевицьких скорострілів старався приглушити спів „Ще не вмерла Україна". Частина того невдачного рейду врятувалась, вернувшись на територію Польщі. Ціла та воєнна операція замрячена елементом провокації і зрадництва— ще перед вимаршем. Водночас вона окрилена елементом справжнього геройства, справжньої мартирології молодих українських людей, які свідомо пішли на смерть, щоб не зрадити свого рідного прапора. Прізвища всіх тих героїв відомі.

У нас звикли називати героями видатних політичних діячів, особливо таких, які впали також жертвою ворожої провокації і згинули з ворожих рук. Але політиків понад пересічну міру і державних мужів в історії України було мало, — а під самим одним Базаром згинуло 359 вояків, які належать до категорії героїв. Так само, як у нашій невтішній дійсності земляки з легкої руки одні одних зараховують до „ворогів народу" чи прозивають „лівацькими", „пристосуванцями" і т. п. епітетами, так само багато наших людей не вміють розрізняти державних мужів і полководців від героїв. Геройкою можна назвати Ольгу Бесараб, яку замучили у львівській тюрмі за її твердість духа і мовчазність, що не хотіла виявляти ніяких подробиць підпільно-революційної організації, до якої належала. Геройкою можна назвати й Олену Теліґу, яку німці розстріляли за її безстрашну поставу супроти режиму Еріха Коха. Безіменними героями були всі ті члени Першого Зимового походу в Україні, які померли від тифу чи замерзли у вантажних вагонах, воюючи за українську державність. Героями були ті члени УПА, які розривали себе ручними гранатами, щоби не попасти у ворожі руки. Але до героїв аж ніяк не можна зарахувати команданта Повстанської Армії з Другого Зимового походу Юрка Тютюнника, дармащо він був отаманом повстанської групи і командиром 4-ої Київської Стрілецької дивізії у Першому Зимовому Поході і що його у 1929 році розстріляли у Москві. Бо по нинішній день неясно, як він у 1923 році опинився у Харкові, де в одному періоді, наказали йому грати ролю у фільмі, що знеславлював протибольшевицьких повстанців. Це один із тих моментів найновішої історії України, одна з тих тайн, які скриті в архівах ЧеКа, НКВД чи КҐБ. Може колись-колись прийде такий час, що ті архіви стануть доступними для українських учених дослідників і, може, колись-колись стануть відомими подробиці, над якими сьогодні висять великі знаки запиту.

Та сьогодні, у 60-ті роковини загину 359 українських героїв під Базарем, належить скласти їм наш доземний поклін.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ
Редагує Лев Яцкевич

Невеселий світ XXI сторіччя

Життя нашої плянети — основане на законі пристосування та пережиття. Тому між поодинокими породами рослин і тварин проходить завзята боротьба за існування. Сильніша порода нищить слабшу, а слабша ще слабшу. Але ніхто з них не нищить свого довкілля. Єдиний вийняток становить людина, обдарована Творцем, розумом та інтелігенцією, які вона вживає до вирубування лісів, зміни бігів річок, нещадної експлуатації земних багатств та забрудження свого довкілля.

У висліді, урожайні колись полоси землі перетворилися в пустелі, річки та озера стали неспосібними до піддержання життя, а повітря до віддихання.

У Філядельфії відбулася цього року дводенна конференція з метою установлення напрямних та потрібних заходів для створення кращих умовин життя для мешканців великих міст в загальному, а для людей старших віком, зокрема. Ця конференція здобула собі широкий розголос участю у ній д-ра І. Асімова, проф. біохемії у Бостонському університеті та видатного американського письменника в галузі наукової фантастики.

На його думку, наша плянета в 2 000-му році може стати для людства раєм, або пеклом, залежно від настанови людства до її екології. Якщо людство піде дальше досі утоптаним шляхом нищення та експлуатації природи, тоді слід сподіватися поступової загибелі нашої технології у її власному марнотравстві та бездушному забрудженні власного довкілля.

Але, це тільки один бік медалі, її другим боком медалі стане вже у 2000-му році проблема прокормлення 7 більйонів мешканців нашої плянети, цебто майже у двічі більше, ніж сьогодні. Тому, слід сподіватися, що скоріше, чи пізніше, прийде до харчової нестачі та голоду, який зумовить жорстокі та завзяті змагання багатьох народів за „справедливу" харчову пайку. Маючи те на увазі, д-р І. Асімов поставив на тій конференції проблему перенаселення нашої плянети на першому місці.

Щоб собі пластично уявити цю вагому проблему, слід мати на увазі, що при теперішнім ступені, приросту населення на землі, тотальний тягар людей у 3530 році буде дорівнювати тягареві нашої плянети, в 4000 році -тягареві всіх небесних тіл нашої соняшної системи, а в 6400 році-тягареві цілого космосу.

Це виглядає на утопійну фантазію, але ті всі цифри — основані на математичнім обрахуванні, яке можна кожному легко перевірити.

Але контроль приросту населення — не легка справа, коли взяти до уваги релігію, мораль та природне право батьків вирішувати, не тільки долю, але також і кількість свого потомства.

А, все ж таки, людство мусітиме цю проблему в якийсь спосіб розв'язати. Д-р Асімов вважає, що цю справу найкраще може розв'язати компютер. Сьогодні машина виконує майже всю фізичну працю, залишаючи людині багато часу для вирішування найбільш вагомих справ для людства. Але чи ми ці всі справи належно розв'язали? Треба сказати, що ні! Тому, що людина при вирішуванні якихнебудь справ загальнолюдського характеру, не може виелімінувати аспекту власного, національного, чи расового егоїзму.

Всякі познаки вказують на те, що людство йтиме дальше, досі утоптаною стежкою, поступово підтинаючи галузь, на якій воно само сидить.

Забруднення довкілля та сировинне і енергетичне марнотравство почалося в більшім розмірі щойно по Другій світовій війні. Але це не значить, що попередні покоління не робили помилок. Вони їх робили, але, на щастя, вони не мали до своєї розпорядимости тих засобів технології нищення, що їх має наше покоління.

Ефективність нашої роботи основується на тому, що наша технологія, надмірний приріст населення, нищення екології землі та соціяльно-економічно - расові міжусобиці, діють, як то кажуть „в один гуж", тому людство стоїть тепер перед нездійсненою проблемою завернути світ назад та зробити його раєм. На думку д-ра Асімова, єдиною розв'язкою (звичайно чисто академічною) було б зменшити число населення нашої плянети до одного мільйона. Невідомо, проте чи ця прогноза не стане дійсністю вже в третій світовій війні, в якій один з противників може розгнуздати нищівні сили, захованої в атомовім ядрі.

Володимир Душник

ЯКЩО Б НЕ БУЛО ФІЯСКА У В'ЄТНАМІ?...

Такий запит ставить письменник і журналіст Роберт Елеґант у довшій статті в журналі „Енкавнтер", що появилася у цьогорічному серпневому числі.

Автор цієї статті гостро критикує поставу преси, тобто преси вільного світу, до війни у В'єтнамі. Бож як часто повторялося на сторінках преси, що цю війну Америка програла через невідповідну і погану політику — як самого американського Уряду, так і американської військової команди.

Однак, на думку цього ветерана-кореспондента, тут поважну ролю відіграла постава західньої преси. Наприклад, якщо взяти до уваги налети американських літаків на Камбоджу, на території якої переховувалися тисячі північних в'єтнамців (В'єтконґ), звідкіля вони нападали на американське запілля тощо, то саме цей напад на Камбоджу західня преса роздмухала до неймовірних розмірів, вказавши на Генрі Кісінджера та Ричарда Ніксона — як особисто відповідальних за масакру „мільйонів населення цієї країни".

Р. Елеґант далеко посувається у своїх твердженнях, бо каже, що заходить велике питання — чи Анґола, Афганістан та Іран були б можливими, якщо б було втримано Сайґон". Далі він пише, що американські збройні сили і південні в'єтнамці майже зовсім були знищили В'єтконґ на півдні В'єтнаму, але їхні успіхи заглушили повідомлення західньої преси про „перекупство та гниль" південно-в'єтнамського уряду, що мало великий вплив на американських президентів — Джана Кеннеді, Линдона Джансона, Ричарда Ніксона і Джіммі Картера.

На протязі 25 років Р. Елеґант був кореспондентом, з того 20 років в Азії і довший протяг часу у В'єтнамі. Він був головним кореспондентом у журналі „Нюзвік" та перед своїм призначенням до Гонконґу закінчив свої студії Орієнталістики в Єйлському університеті.

„Ці крайньо-критичні репортажі з В'єтнаму про зумисну „ескаляцію" війни, про бомбардування цивільного населення тощо, створили, загальну нехіть до війни, створили так званий „В'єтнамський синдром", що у великій мірі спаралізувало волю американського Уряду до закінчення війни, витворило нездорову антивоєнну психозу серед американського народу", — пише автор. Він подає великі розбіжності у відношенні до намагання Уряду ЗСА знищити комунізм у В'єтнамі і новою пристрастю критики американського Уряду за наскоки і бомбардування Ляосу і Камбоджі.

Навіть тепер, після того, як ЗСА відтягнули свої війська з Південного В'єтнаму, деякі пресові органи чи радіові коментатори далі обвинувачують Сі-Ай-Ей в „жорстокостях у Південно-Східній Азії.

Деякі відомі американські коментатори оскаржують Р. Елеґанта, в тому, що під його статтею міг би зовсім добре „підписатися Ґебельс", як також, що цей матеріял в обороні американських воєнних операцій у В'єтнамі міг би служити совєтському департаментові аґітації і пропаґанди".

Тому, що в минулому журнал „Енкавнтер" отримав був фінансову підтримку від Сі-Ай-Ей — Р. Елеґантові закидають, що за всякими правдоподібностями, він є на службі цієї американської розвідчої агенції.

Підбиваючи підсумок, можна сказати, що навіть в Америці — важко переводити публічну дискусію, не без того, щоб на популярного автора відразу не накинулися, закидаючи йому — нечисті чи хабарницькі мотиви в обороні деяких принципів і справ.

ПОСАДНИК НЮ ЙОРКУ ЕДВАРД КАЧ НАЗВАВ минулого тижня рабіна Меіра Кагане, лідера жидівської оборонної ліги, „ганьбою для жидівства" і порівняв його до Ясіра Арафата, голови Палестинської Визвольної Організації. Виступаючи на конференції Жидівської ліги оборони, на якій обговорювались справи тероризму в світі, Кач заявив, що рабин Кагане висловлював своє задоволення, коли довідався про обстріл будинку совєтської місії в Глен Ков на Лонґ Айленді, у якому живе з родиною амбасадор СССР до Об'єднаних Націй Олеґ Трояновський. „Схвалення такого роду терористичної діяльности, — заявив посадник Е. Кач, — нічим не різниться від такої ж діяльности арабських терористів Арафата".

Марта Тарнавська

ЩОДЕННИК ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА*

II

Скільки тепла, любови і гумору у майстерному психологічному малюнку трійки маленьких дітей, що граються під вікном письменника!(с. 86-87). У Винниченка, взагалі, неабияке почуття гумору. Багато записів віднотовано в іронічному, навіть саркастичному тоні. Він — добрий знавець людей, а української людини зокрема. Ось ілюстрація ментальности українського селянина у формі підслуханого живого діялогу:

„— У вас пшоно є?
— А вам яке діло?
— Отто! Та я ж купити хочу.
— Ну, то так і кажіть. Скільки вам?" (с. 220)

У Винниченка-письменника велика доза покори і самокритики:

„Скінчив „Хочу" і страшенне незадоволення гризе і гнітить цілі дні. Дивна річ: поки писав здавалось, що пишу те, що треба і що хочу. А скінчив і прочитав, і зовсім не те і не так" (с. 177). „Шмельов дуже захопився „Чорною пантерою"... Именно захват, іншим словом я не можу назвати його буботіння. Мене ж здивувало таке відношення — я зовсім не надавав великої ваги цій п'єсі" (с. 180). „Три чверті з написаного мною я з щирою радістю згодився б знищити цілком, не тільки з ринку, з бібліотек, але й з пам'яті тих, хто читав ті писання". (ч. 213).

У Винниченка, взагалі, конфлікт між бажанням віддатися філософській контемпляції і творчості і потягом до активного ділового життя, конфлікт між літератором і політиком. У грудні 1916 року віднотовує він у щоденнику:

„...чи маю я право займатися літературою, чи варте чогонебудь те, що я пишу... У мені настирливо горить інстинкт громадський..." (с. 214).

У цьому ж приблизно часі плянує він якусь п'єсу, де головний герой незадоволений своєю роботою і вагається між інженерством і письменством.

„Це просто слинявий, хлопчачий сантименталізм, всі кохання є інтелігентщина, невміння жити, працювати. Сила — от що достойне серйозної, громадсько-корисної людини." (с. 216) —

нотує у записках до п'єси Винниченко. Але ось настає революція і хвиля життя виносить Винниченка „на самий високий гребінь України". Винниченко-письменник відходить на задній плян, на першому — Винниченко-політик. Проте активне ділове життя політика не приносить повного задоволення. Навпаки.

„Хочеться втекти. Поїхати кудись на хутір, взятися знову за перо, за дорогу любу роботу. Страшно скучив. Надзвичайно: Я ходжу немов би весь час голодний чи невиспаний." (с. 270) „Ніколи ні за одною коханою жінкою я не тужив так, як за тишею, пером і папером." (с. 274).

Проте, політичне життя далі тягне Винниченка, мов магнет. Навіть тоді, коли він, вийшовши з уряду, живе за кордоном і робить, здавалось би, остаточні підсумки української революції. Навіть тоді перевагу в ньому бере інстинкт політичного лідера і він рішається на ризиковну місію до Москви, щоб ціною власної співпраці з комуністами, виторгувати Україні хоч деякі атрибути самостійности. Після провалу цієї своєї місії, що її сам Винниченко називає абсолютно безпотрібною, ідеалістичною подорожжю сантиментального юнака, Винниченко остаточно обіцяє собі розпрощатись з політикою назавжди:

„...я іду за кордон, обтрусюю з себе всякий порох політики, обгороджуюсь книжками й поринаю в своє справжнє, єдине діло — літературу... Я іду як письменник, а як політик я всією душею хочу померти..." (с. 446).

Записки Винниченка, що стосуються великих днів історії України, співучасником і співавтором яких був і він сам, повні глибокого патріотизму, покори і почуття особистої відповідальности перед історією

„О, Господи, яка то страшна, тяжка річ відродження національної державности..."(с. 274). „От-от треба брати скарб, до якого тяглася душа довгих поколінь. Розбито двері страшних, хмарних льохів. У тих льохах віками ховалось наше золото. Можна брати його, можна виносити на світ і роздавати окраденим. Цілі купи його лежать під нашими ногами. Бери скільки хочеш. Але... чи є у нас стільки сили, щоб зразу піднести усе те добро? Чи є стільки рук, щоб поставити їх біля тої тяжкої роботи? Серце стискується тривогою, сумом і страхом: а що як не піднесем? Як не зможемо взяти того, що доля так несподівано, химерно сипнула нам під ноги? Який сором, який біль буде і як надовго після цього сховається знову наш скарб." (ч. 270).

Найменше переконливі у „Щоденнику" — неґативні характеристики інших провідних політичних діячів України. Винниченко, очевидно, має право на власну думку і тільки об'єктивна історія у майбутньому виявить хто і в чому мав рацію. Але вдумливий, неупереджений читач на основі самої тільки внутрішньої логіки суб'єктивного щоденника виявить сумніви: Чи кореґування історичних брошур у час засідань парляменту є більшою неувагою до державних справ, як писання розвагової п'єси у поїзді висланником уряду, що їде на переговори з ворогом? Чи політична орієнтація на праві сили антанти в ім'я рятування української державности більш каригідна, як така ж орієнтація на ліві сили комуністів в ім'я цього ж ідеалу? Вульгарні епітети під адресою політичних суперників на зразок таких як „реакційний попихач", „безплатний льокай контрреволюції", „заздрісний нечесний дідок", звучать якимсь особливим дисонансом у контексті цілости щоденника і викликають реакцію зовсім протилежну до тієї, що її міг би сподіватися автор. Вони підсувають читачеві підозру про фальш і нещирість автора, який — у противагу до своїх інших записок, не аналізує тут своїх свідомих і підсвідомих мотивів, а дає себе понести примітивним почуттям чи то заздрости? чи то ображеної амбіції? Проповідувати чесність з собою не те саме, що її практикувати. А самоаналіза, ото Сократівське „пізнай

(Продовження на стор. 3-ій)

* Володимир Винниченко. Щоденник. Том І, 1911-1920. Редакція, вступна стаття і примітки Григорія Костюка. Едмонтон -Ню Йорк: Видання Канадського Інституту Українських Студій і комісії УВАН у ЗСА для вивчення і публікації спадщини Володимира Винниченка, 1980. 499 сторін. ілюс. Ціна: 30 ам. долярів у твердій оправі.

Український голокост

Стараннями ентузіястки Українських гарвардських студій Ольги Дужої запрошено д-ра Джеймса Мейса до Дітройту. Д-р Мейс є співробітником книги про український голокост, яку приготовляє проф. Роберт Конквест. Завданням обрав собі д-р Мейс поінформувати українську громаду зі згаданою вище працею. Для того також запрошено проф. Асю Гумецьку з університету Енн Арбор, щоб представити доповідача. А проф. Михайло Смик мав виголосити доповідь на цю тему українською мовою.

Широко розголошена імпреза під назвою „Інформативна зустріч" про український голокост мала чималий відгук. Не зважаючи на великі перетяження імпрезами, зацікавлена громада Дітройту і околиць таки прийшла досить численно на цю небуденну зустріч. Це є доказом, що український голокост лежить у душі української людини, як пам'ятка глибокої рани української історії.

Голова Комітету ФКУ Анатоль Ромах відкрив Інформативну зустріч і привітав всіх трьох доповідачів. Проф. Ася Гумецька в теплих словах представила головного доповідача д-ра Джеймса Мейса, при докторатi якого довелось їй бути у професорському зборі, знала його теж із студентського життя, яке провів молодий учений в Енн Арборі.

Д-р Мейс у дуже сильних барвах, гарним тембром голосу, зрозумілими словами, часто до болю чутливими, передав трагедію-трагедій українського народу під совєтами в 1933 році й перед тим. Трагедію страшного, штучно витвореного голоду. Доповідач удокументовував свою мову тим, як заіснував голод, подав причину, чому він постав і докладно описав, як по звірячому цей голод переводила совєтська адміністрація. Говорив про політичний утиск, жахливе переслідування інтелігенції, а найдовше й то дуже детально зупинився на способах розкуркулювання українських селян. Для цього совєтська адміністрація застосувала акцію загального вивищення населення, під претекстом непослуху у заведенні колгоспної системи. Вона разом із своїми бригадами придумала голодову смерть. Так гинули всі чоловіки, жінки і діти. Бригади при тому грабили недограблене, палили церкви, школи, будинки та хати. Слова доповідача були такими переконливими, просякнутими глибоким зрозумінням до своєї теми, пройняті безмежною любов'ю до потерпілого народу, який вмирав найприкрішою смертю на багатій урожайній землі, збіднілій в той час, бо совєтська влада перед тим ограбувала його майно і вивезла з України вглиб Росії, що йому не залишилося нічого для життя. Довір'я до джерел, певність себе і переконлива мова не залишила нікого сумніву у слухача. Навіть якщо був би хтось, хто прийшов, не віривши у той ганебний злочин, то слова д-ра Мейса мусіли його переконати у правдивості його доказового матеріялу. Наукова праця д-ра Мейса перетворювалася часто у вислів жалобного тону над смертю мільйонів неповинних людей, що вмирали тільки тому, що безмірно любили свій власний шматок рідної землі, спадщину віків, яку одержали від своїх батьків і прадідів. У своїй мові доповідач зумів накреслити до нюансів український голокост, що стався під українським благодатним небом, яке жорстоко сплюндрував Кремль зі своїми звироднілими бригадами, створивши для нескорених найжорстокішу кару, пекло, голодову смерть. Тематичне опрацювання, підбір джерельних фактів, наглядне, незвичайно вірне представлення безжалісних переслідувань і тортур надали велику вартість доповіді. Підкреслені ним моменти зворушили б і кам'яну душу.

Присутні на залі, вслухані непорушно у мову молодого науковця, не-українця, прожили разом із ним ще раз дантейське пекло своїх земляків.

Не дивно, що коли прийшла черга наступного промовця до виголошення доповіді про український голокост в українській мові, він опинився перед важкою проблемою. Про що йому говорити? Чейже ж не буде повторяти вже сказане. Він же ж заавансований промовець. Нерішучість і вагання видні були на його обличчі. Проф. Михайло Смик встав, випрямився і ще подумав. І з щирим викликом приємного здивування і задоволення сказав, що він не має що додати до такої вичерпної цінної мови д-ра Мейса, бо все, що він хотів був сказати, його попередник вже сказав. Використавши хвилину на перебудову своєї промови, він удався до малознаних епізодів того страшного нечуваного у світі часу в Україні. Змалював багато експресивних етюдів горезвісного пекла в Україні, моментів, які йому доводилося бачити на власні очі й які пригадалися в часі співпраці над двома томами книги про „Чорні діла Кремля". Ця книга появилася в Дітройті майже два десятки років тому. Прикінці він висловив радість, що їхня праця, перша того роду, не пропаде намарно, бо нею тепер займаються професійні люди і поширять її ще краще, як це пробували зробити ДОБРУС і СУЖЕРО. Закликав громаду підтримати Гарвардську вдалу ініціятиву у виданні цієї праці про український голокост. Ще раз висловив своє повне задоволення і надію, що працю започатковану ДОБРУС-ом, продовжать люди, що матимуть кращий доступ до опінії світа, ніж мали вони, видаючи ці два томи, які при кінці М. Смик подарував д-ві Мейсові.

Присутні висловлювалися і ставили запитання, вдоволені, що в науковому світі, а особливо в Українському Науковому Інституті при Гарвардському Університеті знайшлися люди, що взяли на себе обов'язок пригадати ще раз цю нелюдську трагедію.

За добрим прикладом Ірини Захарків, яка по своєму слові, зверненому до д-ра Мейса, зголосила свій стодоляровий даток, почалися декларації інших жертводавців на видання книжки про голод. Комітет ФКУ в Дітрійті збірку на цю ціль продовжує далі.

Після цього, Ольга Дужа і Надя Куниська, по давньому доброму традиційному звичаєві запросили д-ра Мейса на гостину у вузькому колі друзів Гарвардських українських студій. Всі вітали по-приятельськи його тут з прекрасним успіхом, дякуючи за так гарно виголошену доповідь та попрощали його в дорогу, в яку вибирається д-р Мейс по українських осередках з цією самою інформацією. Прикликали йому такого самого щастя, яке мав у Дітрійті. Д-р Мейс, побачивши щирість й задоволення, зрадів цим і упевнився у своєму шляхетному ділі — дати правдиве насвітлення жорстокого злочину, щоб це стало пересторогою авторам голоду 1933 року, які і надалі застосовують ту саму політику грабежу, палення бібліотек, нищення культурних надбань і ще придумали нові нелюдські тортури для нових нескорених у психушках. Його праця — це заклик до публічного осуду цього звірства. І це завдяки Українському Науковому Інститутові при Гарвардському Університеті.

Михайло Бажанський

ЩЕ ПРО БАЛЬ ПРЕСИ

(Д.Р.). — З Комітету Балю Преси, який відбувся 7-го листопада 1981 року у Філядельфії, інформують, що на запляновані цілі СУЖА і СФУЖО (видання „Українка в Світі" і стипендії журналістики) одержано грошові датки, а саме від Владики Василя Лостена, Добродія СФУЖО — 100 дол., від Українського Народного Союзу — 100 дол., і від Українського Братського Союзу — 50 дол. Ця фінансова підтримка, за яку організатори є справді вдячні, разом з доходом з балю уможливить дальше ведення корисної праці.

Щоденник...

(Продовження зі стор. 2-ої)

самого себе", — трудне, часто нездійсненне завдання. Навіть і для тих великих умів людства, що ведуть щоденники в цілях „самоаналізи і самоорганізації", щоб „зупинятися перед собою і перевіряти". Винниченко теж був тільки — звичайна людина, і людські слабості не були йому чужі.

** Ольга Косач-Кривинюк. Леся Українка: хронологія життя і творчости. Ню Йорк: Українська Вільна Академія Наук у ЗСА, 1970. 923 стор. Ціна: 21.95 кан. долярів у твердій оправі.

*** Григорій Костюк. Володимир Винниченко та його доба: дослідження, критика полеміка. Ню Йорк: Українська Вільна Академія Наук у ЗСА, Комісія для вивчення і публікації спадщини Володимира Винниченка, 1980. 283 стор. Ціна: 12 ам. долярів у твердій оправі.

Замість квітів на могилу

бл. п. Івана Сквіртнянського

складаємо на ФОНД КАТЕДРИ УКРАЇНОЗНАВСТВА при ГАРВАРДСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.

Арета і Лев Добрянські	$25.00
Віра і Ярослав Криштальські	25.00
Христина і Юрій Кушнірі	15.00

У ДВАДЦЯТЬ-ЛІТТЯ СМЕРТИ

бл. п.

КЕКИЛІЇ ҐАРДЕЦЬКОЇ

ПРЕСОВОЇ РЕФЕРЕНТКИ СФУЖО

буде відслужена

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА

дня 29-го листопада 1981 р., о год. 12 вполудне у церкві Царя Христа у Філядельфії, Па.

•

Після Богослуження відбудеться

ЖАЛОБНА ЗУСТРІЧ

у ЦЕРКОВНІЙ ЗАЛІ.

Запрошуємо Представниць Жіночих Організацій і Гостей.

УПРАВА СФУЖО

✝

В глибокому смутку повідомляємо Родину, Приятелів і Знайомих, що дня 25-го листопада 1981 року в Ню Йорку, Н. Й., несподівано, відійшла у Вічність на 82-му році життя,

наша Найдорожча ДРУЖИНА, МАМА І БАБЦЯ

бл. п.

ОЛЬГА ҐЕНЗА

з дому КЕФОР

ПАНАХИДА в четвер, 26-го листопада 1981 року, о год. 7:30 веч.

ПАРАСТАС в п'ятницю, 27-го листопада 1981 року, о год. 7;30 веч. в похоронному заведенні П. Яреми при 129 Схід 7-ма вул. в Ню Йорку.

ПОХОРОН в суботу, 28 листопада 1981 року, о год. 9-ій ранку з того ж похоронного заведення до церкви св. Юра в Ню Йорку, а відтак на цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Ню Джерзі.

Горем прибиті:

муж — МИХАЙЛО
син — ОЛЕГ з дружиною ДАРІЄЮ і дітьми ОЛЕЮ і ДАРЦЕЮ
синова — ЛІНДА з дітьми ОЛЕГОМ, ІРИНОЮ і ЛІНДОЮ
та ближча і дальша Родина в Україні і у ЗСА

ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ СТЕЙТУ ОГАЙО

діляться сумною вісткою із всією Українською Спільнотою, що 15-го жовтня 1981 року, в день своїх уродин, на 70-му році життя, відійшов у Вічність, визначний громадський і політичний діяч, провідний член ОУН, співтворець Акту Відновлення Української Державности 1941 р., довголітній кооператор і співосновник Кредитової Кооперативи „Самопоміч" у Клівленді, любитель молоді та прикладний муж,

✝

сл. п.

МИХАЙЛО ЯРЕМКО

Тлінні Останки відпроваджено при численній участі зорганізованого членства ООЧСУ, СУМ-А, УПА, ТУСМ і широких кругів української спільноти великого Клівленду на Вічний Спочинок на цвинтар свв. Петра і Павла в Пармі, Огайо.

•

Дружині Невіджалуваного Друга Іванні, висловлюємо найщиріші співчуття.

КОМІТЕТ ОУВФ ОГАЙО

Відкрито Український Лемківський Музей

День 7-го листопада ц.р. буде записаний в анналах лемківської громади в Америці, як день практичного відкриття Українського Лемківського Музею у Стемфорді, Конн.

Осідком музею стала репрезентативна епархіяльна палата Української Помісної Католицької Церкви, в якій приміщується Український Музей і Бібліотека під керівництвом його куратора д-ра Василя Ленцика. Рада Директорів Українського Лемківського Музею та Крайова Управа і актив ООЛ висловлюють свою щиру вдячність Преосвященному Владиці Василеві Лостенові за приміщення для Лемківського Музею та за великодушне розуміння потреби збереження духової і матеріяльної культури Лемківщини, яку тепер доцентно винищує ворог на рідній землі.

Ми свідомі того, що експонати лемківської культури зберігаються ще в поодиноких людей, вихідців з Лемківщини, але свідомі й їхнього нищення та необхідности призбирання їх в одному Лемківському Музею для збереження на майбутнє. Якщо ж ми не зробимо цього тепер, то ґенерація, що прийде по нас цього вже не зробить.

Почин для збірки експонатів для Лемківського Музею дала Організація Оборони Лемківщини. Першим музейно-архівним референтом Головної управи ООЛ був, покійний уже св. п. Іван Сквіртнянський, а від 1970 року автор цієї статті.

Праця в напрямі завершення початого діла складалася в основному з трьох частин: збирання бажаних експонатів, упорядковування, каталогування і переховування їх та розшуків за відповідним приміщенням для постійної виставки.

До часу перевезення лемківських експонатів до Стемфорду в серпні 1980 року ввесь музейний фонд зберігався у приватній хаті його опікуна в Каміллусі, Н.Й. Тут він був оформлений під назвою Музей Світової Федерації Лемків. З часом перевезення збірки до Стемфорду, назву змінено на Український Лемківський Музей. Очевидно, що це єдиний лемківський музей у світі і тим більше вартий того, щоб підтримала його вся українська, а тим більше лемківська спільнота.

Дотеперішні фінансові потреби музею покривала Організація Оборони Лемківщини. Саме їй треба дати признання за добрий почин та далекозорість у плянуванні корисного і так потрібного діла.

Офіційна адреса Лемківського Музею: Ukrainian Lemkes Museum, P.O. Box 23, Camillus, N.Y. 13031.

На нашу адресу слід надсилати експонати для музейної збірки та всяку кореспонденцію і літературу. В Каміллусі знаходиться далі архів ООЛ та Бібліотека Лемкознавства і УПА, яку побільшуємо новими виданнями та якою користуємося у дослідній праці. Зчасом і вона знайде своє місце у Стемфорді.

Відкриття і оформлення будь-якого музею, чи навіть музейної виставки — нелегка і коштовна річ. Приміщення Українського Лемківського Музею потребує відповідних меблів, щоб, як годиться, оформити виставку. Меблі дорогі. Їх маємо, на жаль, мало: Не все, отже, можна було виставити, та й не на все було досить місця. В основному можна вже оглянути зразки лемківської ноші, лемківських писанок, репродукції образів маляра Никифора. Добре заступлена і матеріяльна культура Лемківщини на чолі з оригінальними та автентичними лемківськими жорнами. Виставлені теж різні портрети із життя лемківської громади в Америці та з праці ООЛ.

Початок, отже, зроблений, але ми свідомі багатьох браків оцієї культурної інституції та будемо працювати в напрямі задовільнення її потреб, в напрямі найкращого її оформлення.

В оформленні та відкритті українського Лемківського Музею взяли участь д-р Василь Лецик, якому ми вдячні за поміч і зрозуміння в організації нашої інституції; куратор УЛМ та дванадцятичленна лемківська група членів Ради Директорів УЛМ, Крайової Управи ООЛ та прихильників нашого музею в особах: Корнило Бабяк, Василь Гаргай, проф. д-р Іван Гвозда, голова Світової Федерації Лемків, Василь Глива, Іван Гончак, Леся Ґой, Марійка Дупляк, Степан Дупляк, Юрій Ковальчик, Юліян Котляр, Маріян Кош та Йосип Тулек. Їм належиться особлива окрема подяка.

Сподіємось, що добрий початок в оформленні Українського Лемківського Музею стане запорукою дальшого його росту і розвитку, а сама інституція буде свідоцтвом лемківської культурної спадщини та засвідчуватиме перед історією і світом про українську християнську присутність на Лемківщині від давніх віків.

Мгр Микола Дупляк, куратор УЛМ

ОБІД ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 5-РІЧЧЯ МУЗЕЮ

Ню Йорк, Н. Й. — Заходом 65-го і 4-го Відділів Союзу Українок Америки відбудеться в неділю, 6-го грудня ц.р., зразу після Служби Божої, в залі Української Католицької Церкви в Ню Брансвик, Н. Дж., при Волтон і Ірвінґтон вулицях святочний обід для відзначення 5-річчя Українського Музею в Ню Йорку. Після обіду Любов Волинець, референтка справ мистецтва і музею в Головній Управі СУА, виголосить доповідь про Український Музей і весільні обряди. Доповідь ілюстрована прозірками.

В РЕСПУБЛІЦІ ЕЛЬ САЛЬВАДОР ПОЧАЛАСЯ передвиборча кампанія перед виборами до конституанти, які відбудуться наступного року. Вибори ті відбудуться в березні. Після подання до публічного відома їхнього висліду, негайно буде скликана сесія конституційного парляменту, яка вирішить характер і форми влади в країні. В підготові до виборів беруть участь усі партії за вийнятком тих, які ведуть партизанку проти уряду.

Відкрито нові...

(Продовження зі стор. 1)

більшу силу від них і, що найважніше на кораблі, потребує значно меншого оперативного простору. Совєтський Союз є першою потугою, яка впровадила такий тип викидня. Згідно з даними „Джейн", американці є в стадії будування й випробування свого такого типу викидня.

ДЕСЯТИЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ

Кергонксон, Н. Й. (С. Б.). — Місцевий Відділ Українського Патріярхального Товариства запрошує на ювілейну зустріч-обід з нагоди 10-ліття Відділу. Зустріч відбудеться в неділю, 6-го грудня ц.р. у церковній залі після Богослуження. Доповідь виголосить інж. Микола Галів. У мистецькій частині виступить церковний хор під диригентурою д-ра Олега Волянського. Дохід призначений на цілі Крайової Управи Патріярхального Товариства і на пресовий фонд „Патріярхату".

БЕНКЕТ—БЕНЕФІС ШКІЛ СВ. ЮРА В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк, Н. Й. — В неділю, 6-го грудня ц.р., о год. 2:30 по полудні в авдиторії школи при 215 Схід 6-та вулиця відбудеться бенкет-бенефіс шкіл св. Юра. Цією імпрезою Громадський комітет, який займається влаштуванням імпрези, бажає відзначити 40-ліття заснування цілоденної школи та 10-ліття першої градуації Академії. Вступи на бенкет: 20 долярів від особи, 15 для молоді. Ввесь дохід призначений для шкільних потреб.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ, 13-го ГРУДНЯ 1981 р.

Рочестер, Н. Й. Місячні збори С-ва Пресв. Богородиці 36-ий Відд., о год. 1:30 по пол., у кафетерії школи св. Йосафата при 940 Рідж Ровд у Рочестері. Проситься всіх членок взяти участь у зборах ва вирівняти належні вкладки. — Стелла Гошовська, Марія Ковальчук, Параска Демянів.

ПОВІДОМЛЕННЯ Адміністрації „Свободи"

З уваги на закінчення біжучого року, Адміністрація просить всі Товариства чи поодиноких осіб, що довгують за оголошення, вирівняти їх конечно найпізніше

до 20-го грудня 1981 року